

Jaarverslag 2017 stichting Haarlemmer Kweektuin

April, Haarlem, 2019.

2017 is het jaar waarin concrete grote veranderingen in de Haarlemmer Kweektuin waarneembaar zijn geworden.

Stadsherstel rondt de renovatie aan Huis Ter Kleef af. Een prachtig in ere hersteld gebouw waarin Innerwork voor het geven van Yogalessen haar intrek neemt.

De oevers van de gegraven watergang worden ingezaaid en beplant. De rondgang rond de kweektuin krijgt zijn vorm door bomen aan te planten, struiken te snoeien. De eerste plannen voor een natuurspeelplek komen op tafel te liggen. Dit deel van de tuin moet eerst tot wasdom komen en dan zal dit deel ook toegankelijk worden voor het publiek in 2018. We streven naar een steeds grotere bekendheid van de Haarlemmer Kweektuin bij Haarlemmers. Buiten een enthousiaste mond tot mond reclame gaat de nieuwe website hier ook een grote rol in spelen. De nieuwsbrief is regelmatig uitgekomen aangevuld met facebook en Instagram berichten.

Energie coöperatie Kweekzoon Haarlem is opgericht. Er zijn nog veel plannen om de gebouwen duurzamer te maken. Ondernemers raken steeds meer genesteld in het park. Zo'n 200 mensen komen oogsten bij Wij Telen Groente, zorgvragers voeren daar hun dagbesteding uit.

Bezoekers genieten van een kop koffie bij Kweekcafé en laten zich verrassen door Schaar knip Haar en Kweekdesign, kopen een broodplank bij Nederlands Hout. Werknemers werken bij NME en Lost Lemon. Ijsbaart maakt steeds meer biologische ijsjes en de eerste zaterdag van de maand kopen mensen biologische waar op de BIOMarkt. Kinderen komen voor de natuurlessen van NME en volgen het kabouterpad of bezoeken de tropische kas. Elke woensdagmiddag kunnen Haarlemmers terecht bij NME voor vragen over natuurlijk en duurzaam tuinieren. Elke vrijdagmiddag kunnen mensen vragen stellen bij het Duurzaamheidsloket; een samenwerkingsverband tussen gemeente en diverse duurzame bewoners organisaties. Een paar duizend bezoekers komen op het voorjaars en herfst evenement van NME af.

Het bestuur van De Stichting Haarlemmer Kweektuin en de Gemeente Haarlem worden steeds meer afgestemde samenwerkingspartners. Het bestuur is dankbaar voor de professionele en enthousiaste inzet van de vrijwilligers en heeft in 2017 bovenstaande ontwikkelingen met volle overtuiging ondersteund. In onderstaand verslag worden de concrete activiteiten op de Haarlemmer Kweektuin en die georganiseerd zijn in vrijwilligersgroepen weergegeven. Het park werd in 2017 bezocht door zo'n 40.000 mensen. Een prachtige duurzame plek in Haarlem Noord voor iedereen.

De stichting Haarlemmer Kweektuin heeft een bestuur en meerdere werkgroepen

In het bestuur hebben enkele wisselingen plaats gevonden. Zo heeft in het voorjaar Jack Deneke het bestuur verlaten en in het najaar is Gert Jan Ankoné tot het bestuur toegetreden. Eind 2017 bestaat het bestuur uit Adriaan van Boheemen (voorzitter) Bruno Braakhuis (penningmeester), Karin Schot (secretaris) en Gert Jan Ankoné (bestuurslid).

Werkgroep evenementen

Deze werkgroep is nog niet voltallig en bestaat uit een samenvoeging van vrijwilligers uit de verschillende werkgroepen. Werkgroep evenementen heeft de evenementen en activiteiten in 2017 begeleid. Naast de reguliere workshops van NME, de maandelijkse BIOMarkt van Wij Telen Groente, zijn er ook een aantal nieuwe activiteiten en evenementen georganiseerd door de bedrijven die op de Kweektuin zijn gevestigd en door de stichting zelf. Kweekcafé laat op de Groene Stoel een duurzame ondernemer aan het woord en zijn vanaf 25 januari gestart samen met Sandra Brandt met een maandelijks mamacafé.

Activiteiten 2017

14-01-2017	Terreinwerkdag, zaaien (sHK)
12-01-2017	Groene stoel, Douwe Jan Zijlstra (Kweekcafé)
20-01-2017	Expositie van de zonneoven van Nederlands Hout in de week van de circulaire economie

21-01-2017	Eerste vrijwilligersborrel in kweekcafé (SHK)
25-01-2017	Viltworkshop o.l.v. zachtaardig (Kweekdesign)
04-02-2017	Lezing: "gezond eten maar hoe? Van Karlijn van Voeding is kracht op de BIOmarkt
09-02-2017	Groene Stoel - Bram Derckx (Kweekcafé)
15-02-2017	Schrijfworkshop, Ria de Wit en Inamarie Dekker (Kweekcafé)
19-02-2017	Gluren bij de Buren, optreden in Kas en Kweekcafé (sHK en Kweekcafé)
23-02-2017	Groene stoel - Goed bakfiets bezorging (Kweekcafé)
11-03-2017	NL Doet jaarlijkse werkdag voor vrijwilligers (sHK)
16-03-2017	De Groene stoel - circulaire economie. Hoe draag je bij? (Kweekcafé)
26-03-2017	Lentefeest in de Kweektuinkas, opening nieuwe Seizoen. (WTG)
08/09-04-2017	Restauratie Huis ter Kleef, feestelijke opening Yoga dagen (Innerwork)
22/23-04-2017	Voorjaarsevenement NME, sHK was weer aanwezig met haar infokraam
17-06-2017	Rondleidingen over het thema water op de Dag van de architectuur, Kweekcafé, gemeente Haarlem en sHK)
24-06-2017	Alles voor kidsmarkt, geef kinderspeelgoed en kleding een tweede kans (Natasja van Angeren i.s.m. sHK)
02-07-2017	Bouw je eigen Droomnatuurspeeltuin door J. Verhofstad en sHK
05-07-2017	Een zonnestroomdak, info avond Kennemer Energie i.s.m. sHK en
06-07-2017	Buren overleg op de HK (sHK)
09-09-2017	Ambachtsmarkt (Nederlands Hout)
09-09-2017	Gereedschapsruilbeurs en Repaircafé (Repaircafé West sHK)
09-09-2017	Rondleidingen door de Kweektuin op Open Monumentendagen (NME, Archeologische Werkgroep en sHK)
23/24-09-2017	Yogafestival (Innerwork i.s.m. sHK))
16-09-2017	Terreinwerkdag maaien en hekken plaatsen (sHK)
21-09-2017	Ontmoeting in de kassen bij Wij Telen Groente (Zorg in de Kas)
30-09-2017	Terreinwerkdag maaien (sHK)
01-10-2017	Zaigoed ontvangen mensen in de kas op dag van de eenzaamheid (WTG Zorg)
15-10-2017	Herfstevenement NME, een kraam van sHK met informatie over de natuurspeelplek in wording
19-10-2017	Gem. Haarlem ondertekent intentieverklaring zonnepanelen op kassen (Stichting Kweekzon i.s.m. sHK)
04-11-2017	Deelname HK aan nationale natuurwerkdag landschappen (sHK)
04-11-2017	Kweekdesign haalt de Kunstlijn naar de Haarlemmer Kweektuin met de expositie "Afval is grondstof"
21-11-2017	sHK wint de Lieven de Keypenning voor ontwerp Haarlemmer Kweektuin.

Werkgroep Gebouwen & Installaties (G&I)

De werkgroep G&I had in 2017 zeven leden. De werkgroepsleden beschikten samen over een brede kennis. Het betrof o.a. de kennisterreinen; verduurzaming woningen, werktuigbouwkunde, elektrotechniek en facilitaire dienstverlening gericht op duurzame energieopwekking en energiebesparing.

De werkgroep kwam 5 x bijeen voor een regulier werkgroepoverleg en heeft 5 bijeenkomsten georganiseerd voor vergaderingen met bewoners en kerngroep voor oprichting van de energie-coöperatie HK.

Meerjarenplan verduurzamen van de Kweektuin

Op vraag van het bestuur stichting Haarlemmer Kweektuin (sHK) heeft de werkgroep G&I begin Jan 2017 een meerjarenplan "Verduurzamen Gebouwen en Installaties op de HK" opgesteld. Het plan heeft als doel inzicht te geven in de maatregelen welke noodzakelijk zijn om gebouwen en installaties te verduurzamen. Ook zijn er suggesties gedaan wie de uitvoerders van de plannen zijn en zijn schattingen gegeven van de kosten die met uitvoering gemoeid zijn.

Ontwikkeling Zonne-energie (ZE) project op de HK

In het najaar van 2016 werd in samenwerking met Kennemer Energie (KE) een plan opgesteld om te komen tot een ZE-installatie op de HK.

In februari 2017 is de werkgroep verder gegaan om deze plannen concrete vorm te geven (ledenwerving, communicatie, taken en rechtsvorm). De werkgroep heeft samen met Kennemer Energie een globaal basisplan opgesteld welke als leidraad gebruikt zal worden voor opzetten van de coöperatie.

Er waren begin 2017 drie (globale) offertes binnen van aanbieders die de PV-installatie kunnen plaatsen.

Deze offertes gaven een goed beeld van de globale kosten, maar laten ook zien dat het plaatsen van PV-panelen op de kassen een bijzondere constructie vraagt, welke kostenverhogend werkt. Er moet in ieder geval een sterkte-onderzoek plaats vinden naar de draagconstructie van de hoge kassen. De eerste indruk is echter wel dat er (financieel) een positieve business case kan worden gerealiseerd.

Kennemer Energie heeft in april een standaard (uitvraag-) document opgesteld waarin alle items bij het opvragen van offertes PV-installaties in verwerkt zijn. Hierdoor zijn binnenkomende offertes beter met elkaar te vergelijken. De werkgroep G&I heeft dit concept becommentarieerd. Er is door de werkgroep G&I een draaiboek opgesteld om te komen tot een energie-coöp. HK. Afsproken werd dat 3 werkgroepsleden (de realisatie van oprichting van de ZE-coöp_ op de HK begeleiden.

De werkgroep G&I stond met specifieke ZE-informatie in de kraam van het Voorjaars-evenement. Op dit evenement hebben zich weer veel kandidaat-deelnemers aangemeld (ca. 20).

De toekomstige organisatie ZE-coöp. HK kreeg een eigen mailadres, welke vanaf april consequent gebruikt werd voor dit onderwerp.

De coördinator van de werkgroep G&I bezocht enkele keren het overleg voor oprichting van de Koepelorganisatie Zonnestroom in Haarlem.

Via de website van de SHK, het verspreiden van flyers in de buurt en informeren van de wijkraden zijn buurtbewoners in mei op de hoogte gebracht over de op handen zijnde oprichting van de ZE-coöperatie in het postcode gebied 2023. De coöperatie zal gebruik maken van de postcoderegeling, welke naast profijt van de zonnestroom-opbrengst, verlaging geeft van energiebelasting.

Onze werkgroep en KE hebben voor het eerst in mei geprobeerd om van gem. Haarlem een intentieverklaring voor gebruik van PV op de daken van de HK te verkrijgen.

Op 19 oktober mochten we de intentieverklaring ontvangen / afgerond.

In juli is er een voorlopige ledenadministratie “deelnemers ZE-coöp.” opgezet. In mei waren er al 40 aanmeldingen. Op 5 juli is de infoavond buurtbewoners_in het NME-centrum gehouden. Leden van de werkgroep organiseerden de avond en hielden inleidingen. De avond met een opkomst van ca. 50 buurtbewoners was een mooi succes.

In september hebben we uit het buurtbewoners-bestand een kerngroep van 10 mensen bijeen kunnen roepen die het zonne-energie-project verder wilden trekken.

Deze kerngroep van bewoners is in de periode sept t/m nov 3 x bij elkaar geweest en de werkgroep G&I en KE hebben deze avonden begeleid en hun kennis aan deze kerngroep overgedragen. Hier is veel tijd in gaan zitten.

In november bleek dat er plannen zijn om enkele e-hoofdmeters in diverse gebouwdelen te plaatsen. Dit biedt een goede mogelijkheid om huurders op de HK ook deel te laten nemen aan het ZE-project. Daarom heeft de werkgroep G&I in nov d.m.v. een door hen opgesteld formulier de elektra-wensen van bestaande huurders op de HK geïnventariseerd. Deze informatie is door gestuurd naar de ZE-project-organisatie.

In december is de ZE-coöp. l.o. zelfstandig verder gegaan onder de naam “Energiecoöperatie Kweekzon Haarlem”. De ZE-coöp. is geïntroduceerd op het huurders-/gebruikers-overleg HK en zij zullen hiervan deelnemer blijven.

Vermeden CO2

De zonne-installatie op de HK zal ca. 700 panelen van 250 WP bevatten. Dit betekent een gemiddelde jaaropbrengst van 127.750 Kwu. 1 Kwu opgewekte grijze stroom veroorzaakt 62 gram CO2. T.o.v. gebruik grijze stroom betekent dit dat de zonne-installatie na ingebruikname ca. 7920 KG (= 8 ton) CO2 zal gaan vermijden.

Status: Ondersteuning van het ZE-project is wat betreft het aandeel werkgroep G&I afgerond.

Beheerderwoning HK

In de loop van 2017 werd duidelijk dat renovatie van de beheerderwoning via de Haarlemse Huizenaanpak niet haalbaar was. De geraamde kosten vielen te hoog uit (200 K). Door het bestuur van de SHK werd besloten verder te zoeken naar andere manieren om de woning te verduurzamen.

In nov heeft het bestuur van de SHK twee partijen uitgenodigd om een globaal plan op te stellen voor verduurzamen van de beheerderwoning. Deze partijen dienden half december hun renovatieplan in. De werkgroep G&I heeft op de valreep nog voor de jaarwisseling deze plannen van uitgebreid advies kunnen voorzien. Deze adviezen zijn naar het bestuur SHK gestuurd. Dit was van belang om subsidie te kunnen aanvragen.

In 2018 wordt bekend welke keuzes er gemaakt gaan worden.

Terreinverlichting

Met de nieuwe functies en huurders op het terrein is het wenselijk om de verlichting aan te passen en tegelijk energiezuiniger te maken. Als eerste stap hebben twee leden van de werkgroep G&I een inventarisatie gemaakt van de bestaande verlichting en advies opgesteld over typen (e-zuinige) verlichting. Deze inventarisatie is inmiddels overgedragen aan de werkgroep Terrein. In het huurdersoverleg wordt geïnventariseerd wat de gebruikers-wensen zijn voor nieuwe verlichting. Vervolgens zullen deze informatie samengevoegd worden tot een nieuw lichtplan.

Werkgroep communicatie

Bezetting werkgroep communicatie bestaat uit 5 mensen in 2017.

Website www.haarlemmerkweektuin.nl

Deze nieuwe website is online gegaan op 14 november 2017. Op 14 december 2017 is een instructie-avond gehouden voor toekomstige redacteuren van de website. Hier waren 7 mensen aanwezig (3 leden werkgroep communicatie en 4 huurders). Op 18 januari 2018 volgt nog een tweede instructie-avond.

Social media: Facebook en Instagram

Er zijn nu ruim 1320 volgers op Facebook (eind 2016 waren dit er bijna 1200). De beheerders zijn: Karin Schot en Ella van den Bergh.

Er is ook een aparte Facebookpagina van de Kleverparkbuurt. Voornemen voor 2018 is om hier ook berichten en nieuws mee te gaan delen.

Sinds 2017 is er ook een Instagram-account, dat wordt beheerd door Karin Schot.

Plan voor 2018: ook gebruik gaan maken van de buurt-app "Nextdoor". Hierin kan iedereen die lid is, een bericht plaatsen waar alle buurtbewoners van bijv. de Kleverparkbuurt rechtstreeks op kunnen reageren.

Nieuwsbrief Haarlemmer Kweektuin

De nieuwsbrief heeft eind 2017 ruim 750 abonnees (eind 2016 waren dat er zo'n 500), van wie 62-64 % (dus rond de 470 personen) de nieuwsbrief ook daadwerkelijk leest. De nieuwsbrief is 5x uitgekomen in 2017 (februari, juni, sept/okt, november, december).

Het voornemen is elke maand een nieuwsbrief te versturen. Het laatste kwartaal van 2017 is dat ook gelukt. De nieuwsbrief kent deadline elke voorlaatste vrijdag van de maand. De nieuwsbrief komt dan uit in de week voor het eerste weekend van de volgende maand, m.a.w. vlak voor de Biomarkt.

Folder Haarlemmer Kweektuin

In 2017 is door Saar Manders een folder op A3 (dubbelzijdig, in kleur) ontworpen. Ook is de folder gedrukt in 300 exemplaren.

De folder is uitgedeeld op diverse markten en evenementen en werd goed ontvangen. In de folder is te zien en te lezen wat de Haarlemmer Kweektuin doet en welke ondernemers er gevestigd zijn.

Werkgroep Fondswerving

Deze werkgroep is met 3 mensen vrij laat in het jaar gestart. Deze crowdfundingactie voor de realisatie van de natuurspeelplek op de Haarlemse kweektuin die in 2018 gaat starten wordt voorbereid.

Werkgroep vrijwilligers

Om de organisatie van vrijwilligers binnen de stichting structureel vorm te geven, te beheren en te verbeteren is medio 2017 Barend-Jan Geels aangesteld als nieuwe vrijwilligerscoördinator. De eerste prioriteit lag bij het updaten van het vrijwilligersbestand en het inventariseren van het aanbod vrijwilligerstaken. Vanwege div. redenen hebben 10 tot 15 personen aangegeven niet meer beschikbaar te kunnen zijn als vrijwilliger. Eind 2017 is gestart met het werven van nieuwe vrijwilligers, met name voor het vullen van de verschillende werkgroepen van de stichting. Nieuwe kanalen zijn aangeboord t.a.v. de werving. Zo zijn namelijk in samenwerking met de werkgroep Communicatie op de Haarlemmer Kweektuin website heldere en pakkende

oproepen gedaan om als nieuwe vrijwilligers bij de stichting aan de slag te gaan. Ook is contact gelegd met het Vrijwilligers Centrum Haarlem (VWC) om via deze weg een oproep uit te zetten voor potentiële vrijwilligers. Hoewel de werkgroep Vrijwilligers in 2017 nog geen werkgroepleden kende was de werkgroep (middels de coördinator) in 2017 wel vertegenwoordigd bij de jaarlijkse duurzaamheidsmarkt van Haarlem. Tijdens deze markt is informatie en naamsbekendheid aan het publiek gegeven en zijn nieuwe geïnteresseerden aangetrokken. Eind 2017 bestond het vrijwilligersbestand (inclusief bestuur) uit 92 personen.

Werkgroep Terrein

De werkgroep Terrein bestaat uit vrijwilligers die zich bezig houden met de planontwikkeling van het terrein, er is een poule van meer dan 30 mensen die eens in de 6 weken meewerken op de terreinwerkdagen en er is sinds het voorjaar 2017 een vrijwilligersteam die iedere dinsdag structureel werkt aan het beheer en ontwikkeling van de tuin. Dit is een zeer enthousiaste groep. De terreinvrijwilligers worden ondersteund door Landschap Noord Holland door het beschikbaar stellen van gereedschap en het geven van advies.

In 2017 is er veel gedaan op het terrein.

In januari is het nieuwe gedeelte (wat nog niet open is voor publiek) ingezaaid met drie soorten ecologisch gras, op de speelweide gras met bloemen en er zijn speciale mengsels op de natte en droge oevers ingezaaid. De verwachting was dat in juni het gras sterk genoeg zou zijn om er op te lopen. Dit bleek door het koude voorjaar niet mogelijk te zijn. Daardoor is de openstelling opgeschoven.

Er is zoveel mogelijk uitvoering gegeven aan het bomenplan van eind 2015. Daarvoor moest een aantal bomen worden weggehaald zodat de andere bestaande bomen genoeg ruimte hebben om tot volle wasdom te kunnen komen.

Tegelijkertijd is er gewerkt aan het toegankelijk maken van het nieuwe deel voor bezoekers vooral voor de nieuwe natuurspeelplek en de rondwandeling. Paden werden geëffend en er werd veel gemaaid, opgeruimd en weggebracht. Met het zetten van de schapenhekjes werden de eerste contouren van de natuurspeelplek en het waterrecreatiepark zichtbaar. Doordat de ingezaaide oeverplanten gingen groeien en bloeien kreeg het nieuwe gedeelte vorm.

Natuurspeelplek - kinderworkshop

Om aandacht te vragen voor de nieuwe natuurspeelplek werd er in juli de workshop “Bouw je eigen droom natuurspeeltuin” voor leerlingen van diverse basisscholen gegeven. Dit was een groot succes. De ideeën die hieruit naar voren kwamen waren de basis voor de verdere uitwerking van de natuurspeelplek. Daarna zijn er offertes aangevraagd voor het bouwen van de speelplek. Eind 2017 is op basis van deze offertes gekozen voor Moragh Rusch van Speeling. Een grote crowdfundingcampagne moest opgezet worden om het nodige geld bijeen te brengen. De campagne gaat in 2018 van start.

Ecologisch beheer

Het park wordt op een ecologische manier beheerd daarom hebben vrijwilligers een cursus ecologisch beheer van Landschap Noord Holland gevolgd. Het park ontwikkelt zich mede op basis van dit beheer. Dit houdt in dat de verschillende type begroeiingen op de aanwezige

zand- en veengronden nu een kans krijgen. Elke type begroeiing trekt verschillende dieren aan. Hierdoor wordt de biodiversiteit op de Haarlemmer Kweektuin steeds groter. Er wordt gestreefd naar de aanplanting van alleen inheemse soorten en er wordt uitgegaan van dat wat er op het terrein aanwezig is.

Plannen

Naast het parkgedeelte is er gewerkt aan het fietsenstallingsplan, het arboretum, fruittuin, het plaatsen van het bruggetje, hekken –en hagenplan, het groenplan en het afvalplan. Bij dit laatste is willen we graag zichtbaar maken aan bezoekers wat het betekent om circulair te werken. Aan dit plan werken we samen met Ton Belderok van Circus Circulair.

Prijs

Een mooie pluim op de hoed van de Haarlemmer Kweektuin was de nominatie voor de Lieven de Keypenning voor het ontwerp van de Haarlemmer Kweektuin. Met heel veel plezier hebben we in november deze prijs in ontvangst kunnen nemen. Het was een verrassing dat een bewonersinitiatief zo'n prijs heeft kunnen winnen. Een hele eer voor de stichting en de tekenaar van het plan, Henri van Bennekom.

Financiële informatie

Inkomsten

In 2017 zijn de inkomsten van stichting Haarlemmer Kweektuin vooral gekomen uit donaties (€ 961,-), opbrengsten door eigen acties (€ 830,-) en de duurzaamheidssubsidie van de gemeente Haarlem (€ 3.500,-). In totaal is de opbrengst van 2017 € 5.291,-.

Uitgaven

Er zijn in 2017 uitgaven gedaan welke noodzakelijk zijn om de organisatie in stand te houden (denk hierbij aan bank- en verzekeringskosten, kosten van werving en behoud vrijwilligers). Verder zijn er grotere uitgaven gedaan vanuit de duurzaamheidssubsidie; voor de Tiny Tim tentoonstelling, de nieuwe folder en de nieuwe website, de energiescan voor de dienstwoning en het opstarten van het zonnedakproject.

Van de bijdragen van NL Doet en Landschap Noord-Holland zijn heesters gekocht voor het terrein. En er is dit jaar een start gemaakt met het project Natuurspeelplek gefinancierd uit het zonnebloeminitiatief. Project Natuurspeelplek zal in 2018 verder vormgegeven worden. In totaal is er in 2017 € 7.541,- uitgegeven.

Er is dit jaar helaas een negatief saldo ontstaan van € 2.250,-. Dat wil zeggen dat er in boekjaar 2017 meer uitgaven zijn gedaan dan inkomsten zijn gegenereerd. Gelukkig heeft de stichting in 2016 een mooi bedrag aan duurzaamheidssubsidie ontvangen waarvan een groot deel in 2017 is uitgegeven. Ook heeft de Stichting eerder een kleine buffer opgebouwd met eigen fondsacties en activiteiten. De Stichting teert met het negatieve resultaat wel in op dit buffer. Een duidelijk verdienmodel ontbreekt binnen de organisatie. Het is duidelijk dat de Stichting onvoldoende eigen inkomsten genereert en afhankelijk is van subsidie, donaties en andere vormen van bijdragen. Voor de exacte cijfers is de jaarrekening 2017 opvraagbaar.